

Lausunto 11.6.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

oppivelvollisuus@minedu.fi

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lausuntopyyntö 30.4.2020 VN/1985/2020-OKM1

Esityksessä ehdotetaan oppivelvollisuuden laajentamista koskemaan perusopetuksen jälkeistä toisen asteen koulutusta siihen asti, kun henkilö täyttää 18 vuotta. Perusopetuksen jälkeen oppivelvollisuutta suoritettaisiin lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen jälkeisissä erilaisissa nivelvaiheen koulutuksissa. Oppivelvollisella olisi perusopetuksen päättymisen jälkeen hakeutumisvelvollisuus toisen asteen koulutukseen. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä oppivelvollisen asuinkunnalle ehdotetaan uusia oppivelvollisen ohjaus- ja valvontavastuita, joilla vahvistettaisiin alle 18-vuotiaan nuoren saamaa ohjausta ja tukea erityisesti koulutukseen hakeutumisvaiheessa ja mahdollisissa keskeyttämistilanteissa.

Oppivelvollisuusiän nostaminen ei yksinään takaa oppivelvollisuuden toteutumista. Edelleen tarvitaan perusopetuksen aikaista koulunkäyntikyvyn vahvistamista lähikouluperiaatteen mukaisesti. Toimia kouluakäymättömien lasten koulunkäynnin tukemiseksi sekä kolmiportaisen tuen toteutumiseksi. Oppilashuollon toiminta ennaltaehkäisevänä ja koulunkäyntikykyä tukevana tulee varmistaa selkein prosessein ja riittävänä moniammatillisena yhteistyönä. Lisäksi tulee vahvistaa toisen asteen oppilaitosten erityisen tuen osaamista. Sijaishuollossa asuvan lapsen sosiaalityöntekijän roolia tulee vahvistaa sivistyksellisten oikeuksien turvaamiseksi.

Laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 8 §:n mukaan niille lapsille ja nuorille, jotka ovat suorittaneet oppivelvollisuutensa, on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä heidän tarpeitaan ja kykyjään vastaavaa ammatti- tai työopetusta joko valtion koulukodin järjestämänä tai yhteistyössä ammatillisen koulutuksen järjestäjien tai työviran-omaisten kanssa taikka muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Jatkossa, oppivelvollisuuden jatkuessa 18 ikävuoteen asti, ovat sijoitetut lapset käytännössä koko sijoituksen ajan oppivelvollisia. Myös huostaan otetulla lapsella tulee olla oikeus pyrkiä opiskelemaan haluamaansa ammattia. Näin ollen perusopetuksen päättämisen jälkeen joudutaan lapsen sijoituspaikkaa suurella todennäköisyydellä tarkistamaan, mikäli nuoren ammatilliset opinnot sitä edellyttävät. Tämä voisi jossakin määrin lisätä

Lausunto 11.6.2020

lastensuojeluviranomaisten työtä. Tässä tulee tehdä tiivistä yhteistyötä lapsen hoidosta vastaavan tahon kanssa sekä koulun opinto-ohjaajan kanssa, jotta jatko-opintoihin ohjaaminen ei katkaise lapsen käynnissä olevaa hoitoprosessia.

8 § Muun opetuksen ja toiminnan järjestäminen.

Pykälän sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että siihen lisättäisiin viittaus oppivelvollisuuslain 2 §:ään. Koska esityksessä ehdotetaan oppivelvollisuus laajennettavaksi 18 vuoteen, on myös koulukoteihin sijoitettujen nuorten jatkettava opintojaan perusopetuksen jälkeen oppivelvollisuuslaissa säädetyin tavoin. On melko epätodennäköistä, että lastensuojelulaitoksissa jatkossa olisi merkittäviä määriä sellaisia nuoria, jotka olisivat jo suorittaneet oppivelvollisuutensa. Säännöksen merkitys tulee siten jatkossa vähenemään. On huomioitava, että oppilaiden määrä vaihtelee ja sitä on vaikea ennakoida, joten säännöksen merkitystä on myös vaikea ennakoida.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettama vaativan sijaishuollon lainsäädäntöä uudistava työryhmä tulee esittämään muutosta myös nykyisen lain kyseiseen 8 §:ään. Oppivelvollisuuslain uudistamisessa tulisi huomioida Valtion lastensuojeluyksiköiden toimintaa säätelevän lain tulevat muutokset.

Koulukotiin sijoitetut lapset ovat vaativa hoitoisia lapsia, joiden kasvun ja kehityksen turvaaminen vaatii erityisen ympäristön. Valtion koulukodin koulun opetuksen järjestämislupa kattaa perusopetuksen. Koulukodin koulun opetushenkilöstö koostuu perusopetuksen erityisluokanopettajista ja erityisopettajista, joilla ei ole ammatillisen tai lukio koulutuksen asettamaa pätevyyttä. Lakiuudistus edellyttää antamaan työopetusta joko valtion koulukodin järjestämänä tai yhteistyössä ammatillisen koulutuksen järjestäjien tai työviranomaisten kanssa taikka muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Uuden valmentavan koulutuskokonaisuuden järjestäminen edellyttäisi pääsääntöisesti järjestämislupaa, joka voitaisiin myöntää ammatillisen koulutuksen järjestäjille, lukiokoulutuksen järjestäjille ja yksityisille perusopetuksen järjestäjille.

Työopetus ja valmentavat koulutuskokonaisuudet tulee määritellä tarkemmin. Yhteistyökumppanien kanssa tehtävä yhteistyö tulee määritellä, huomioida ja resursoida. Tähän tulee rakentaa myös vahva nivelvaiheen ja siirtymisen jälkeinen pedagoginen sekä opiskeluhuollollinen tuki. Nuoren toimintakyky ja hoidon vaihe tulee huomioida ja arvioida moniammatillisesti, mikäli ammatilliset tai lukion opinnot edellyttävät opetusta koulukodin ulkopuolella tai jopa sijaishuoltopaikan uudelleen määrittämistä. Sijaishuollossa asuvan lapsen toimintakyky tulee myös huomioida suhteessa suorittaa oppivelvollisuuttaan työhön tai itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa, mikäli sitä järjestetään koulukodin ulkopuolella.

Lausunto 11.6.2020

Sosiaalityöntekijä tulee velvoittaa tekemään yhteistyötä eri vaiheissa lastensuojelulain 52a § mukaisesti, jolloin rooli ja vastuu tulee selkeyttää asiakassuunnittelutyössä sekä koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tällä hetkellä haasteena on oppilaan tietojen siirtyminen sijoituksen eri vaiheissa. Miten taataan sijoituksen perusteena olevan hoidon toteutuminen ja oppivelvollisuuden tuomat oikeudet samanaikaisesti? Oppivelvollisuuden valvontavastuu tulee määritellä tarkemmin lapsen asuessa sijaishuollossa eri paikkakunnalla.

Rahoitus ja laskentaperuste

Koulukotiopetuksen järjestämiskustannukset ylittävät nykyisen yksikköhintaan perustuvan rahoituksen, minkä vuoksi opetuksen järjestämisestä joudutaan perimään valtakunnallisen rahoituksen ylittävien kustannusten osalta Valtion maksuperustelain mukaisesti koulupäivämaksu. Valtion koulukotien opetuksen rahoituksen perusteena olevan yksikköhinnan laskentaperuste tulisikin korjata niin, että rahoitus kattaisi opetuksen järjestämisen todelliset kustannukset.

Esityksessä ehdotetaan, että perusopetuksen jälkeen suoritettava ammatillinen tutkinto tai lukiokoulutus ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto olisivat jatkossa täysin maksuttomia alle 21-vuotiaalle. Rahoituksesta todetaan, että se järjestetään osana lukio – ja ammatillista koulutusta. Miten valtion koulukodin koulun moninainen rooli opetuksen järjestäjänä valmentavien ja työopetuksen, ammatillisen ja lukio-opetuksen toteuttamiseksi järjestetään ja rahoitetaan? Opetuksen järjestämisvelvollisuutta koskevien muutosten vaikutus tulee huomioida Valtion koulukotikoulun järjestämän opetuksen rahoituksen perusteita koskevassa sääntelyssä niin, että rahoitus kattaa opetuksen järjestämisen todelliset kustannukset.

Helsingissä 11.6.2020

Tiina Korpela-Liimatainen
Johtava rehtori
Valtion koulukodin koulu